

3.2 TEMA OM PSYKISK VOLD

Som det også er beskrevet tidligere, er psykisk vold et meget komplekst fænomen, og der er ikke ret meget erfaring med, hvad domstolene opfatter som psykisk vold, eftersom der først blev lovgivet mod "psykisk vold i nære relationer" i 2019.

I Vives publikation "Psykisk vold mod børn i hjemmet" (2020), beskrives—med afsæt i den amerikanske håndbold "THE APSAC Handbook on Child Maltreatment" - seks områder, som psykologisk mishandling kan inddeles i. Disse er gengivet på den følgende side. De fire af områderne handler overvejende om omsorgsgiverens aktive handlinger, mens de resterende to områder mere handler om følelsesmæssige forsømmelser eller undladelser. Hvad enten der er tale om en aktiv handling eller en grov forsømmelse kan det have store konsekvenser for de børn, det går ud over.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at psykisk vold kan optræde alene, men det kan også ofte optræde sammen med eller være indlejret i andre former for børnemishandling, såsom fysisk vold eller seksuelle overgreb. De forskellige områder af psykologisk mishandling vil manifestere sig forskelligt alt efter barnets alder og udviklingstrin.

Hvor går grænsen? Spørgsmål til drøftelse blandt fagpersoner

Det kan være en udfordring at definere, hvornår en omsorgspersons adfærd er egentlig psykisk vold, som kræver at myndighederne griber ind, og hvornår der er tale om en u hensigtsmæssig opdragelsesstil, der alt andet lige holder sig inden for samfundets normer. De fleste forældre kan f.eks. komme til at reagere u hensigtsmæssigt over for deres børn. De råber, truer, kalder børnene noget, de senere fortryder, eller de anvender sanktioner, som ved nærmere eftertanke ikke helt står mål med det, barnet har gjort.

Det er derfor vigtigt, at fagpersoner, der arbejder med børn og unge er opmærksom på, at noget først skal betragtes som psykisk vold, når nedgørende og krænkende hændelser er blevet en systematisk del af samspillet mellem barnet og de voksne over tid.

Som professionel i dagtilbud og skoler, kan man drøfte følgende spørgsmål:

- ◆ Hvor går grænsen mellem u hensigtsmæssig adfærd, der dog holder sig inden for samfundets normer, og den helt uacceptable adfærd, hvor barnet er i risiko for at blive (eller allerede bliver) udsat for psykisk vold.

Som professionel hos kommunens myndighed, kan man drøfte følgende spørgsmål:

- ◆ Hvor går grænsen mellem den uacceptable adfærd, som påkalder sig en socialfaglig indsats, og den adfærd der er så uacceptabel, at den straks bør anmeldes til politiet til videre efterforskning?

Hvis du har viden eller mistanke om overgreb mod børn, er det vigtigt at du handler på det øjeblikkeligt. Hvordan du skal handle, afhænger af situationen. Du kan finde vejledninger til, hvordan du skal handle, i Action Cards som findes fra s. 19 i denne beredskabsplan.

Vær i øvrigt opmærksom på, at en mistanke om overgreb aldrig må drøftes med den, mistanken er rettet mod.

3.2.1 SEKS OMRÅDER FOR PSYKISK VOLD

Nedenstående er gengivet fra Vives og Socialstyrelsens publikation "Psykisk vold mod børn i hjemmet" (2020), s. 6-10.

Fjendtlig afvisning

Fjendtlig afvisning omfatter verbale og ikke-verbale handlinger, som afviser og nedgør et barn. Det kan f.eks. være, at omsorgsgiveren ydmyger, udskammer eller latterliggør barnet eller personer, der er betydningsfulde for barnet. Det kan ske ved at udstille dets udseende eller karaktertræk, eller ved at gøre grin med barnet, når det udtrykker normale følelser, som f.eks. kærlighed, tristhed, sorg eller vrede. I en søskendeflok kan det også handle om, at et barn bliver udpeget som syndebuk og den, der konsekvent bliver kritiseret eller straffet, bliver pålagt flest opgaver i huset eller får færre belønninger end de andre børn.

Udnyttelse/korrumpering

Udnyttelse/korrumpering er handlinger, der opmuntrer barnet til at udvikle upassende holdninger og adfærd, der underminerer dets egen udvikling—for eksempel selvdestruktiv, antisocial, kriminel eller afvigende adfærd. Det kan f.eks. være at omsorgsgiveren tillader eller tilskynder barnet at prostituere sig, optræde i pornografiske medier, begå kriminalitet, tage stoffer eller være voldelig eller grusom over for andre.

Det kan også være at omsorgsgiveren begrænser eller undergraver barnets vigtige relationer til eksempelvis den anden forælder, eller at han/hun former barnet til en adfærd, der ikke passer til barnets alder og udviklingstrin.

Udnyttelse og korrumpering kan også komme til udtryk ved at omsorgsgiveren tvinger barnet til at underkaste sig ved at være ekstremt påtrængende eller dominerende og ikke levner rum til barnets følelser og ønsker. Der kan være tale om en detaljeret styring af barnets liv, eller at barnet bliver manipuleret. Konkrete eksempler kan være at pålægge barnet skyld, fremme angst, true med kærlighedstab eller udsende modsatrettede budskaber, der gør, at barnet er dømt til at mislykkes eller skuffe. Det kan også være, at omsorgsgiver misorienterer barnet ved at sige, at noget er sandt (eller forkert), når det utvivlsomt forholder sig omvendt.

Psykisk, medicinsk og undervisningsmæssig forsømmelse

Her er der tale om handlinger, hvor de psykiske, helbredsmæssige og uddannelsesmæssige problemer eller behov, som barnet måtte have, bliver ignoreret eller nægtet. Dette indebærer, at barnet ikke får den behandling eller indsats, der er behov for, hvis det for eksempel har psykiske eller fysiske problemer eller indlæringsvanskeligheder.

Terrorisering

Terrorisering er en adfærd, der truer barnet, eller som kan skræmme eller skade det fysisk. Der er tale om terrorisering, når omsorgsgiveren udsætter barnet for skræmmende eller kaotiske forhold, for eksempel placerer det i åbenlyst farlige situationer, truer med at forlade barnet eller faktisk forlader det. Der er også tale om terrorisering, hvis omsorgsgiveren stiller firkantede eller urealistiske krav til barnet og truer med tab, skade eller fare, hvis ikke kravene bliver opfyldt. Til terrorisering hører også, at omsorgsgiveren truer med eller begår vold mod barnets nære relationer eller barnets genstande, eller sætter barnet i en loyalitetskonflikt, hvor det tvinges til at vælge mellem forældrene. Endelig betragtes det som terrorisering, når omsorgsgiveren hindrer barnets adgang til nødvendig mad, lys, vand, toilet eller forhindrer barnet i at sove eller hvile.

Manglende følelsesmæssig responsivitet

Manglende følelsesmæssig responsivitet er handlinger, hvor omsorgsgiveren ikke viser følelser i samspillet med barnet eller ignorerer barnets forsøg på og behov for samspil—for eksempel ved at undlade at vise omsorg og kærlighed til barnet.

Manglende følelsesmæssig responsivitet kan omfatte, at omsorgsgiveren er afkoblet eller uinvolveret, fordi han/hun mangler evne eller motivation. Måske interagerer han/hun kun med barnet, når det er absolut nødvendigt eller undlader at vise varme, omsorg og kærlighed. Manglende responsivitet kan også ytre sig ved at omsorgsgiveren er følelsesmæssigt afkoblet og uopmærksom over for barnets behov for sikkerhed og tryghed—eksempelvis ved ikke at opdage, at barnet bliver udsat for overgreb af andre, eller ved ikke at være opmærksom på barnets grundlæggende behov.

Isolation

Isolation henviser til handlinger, hvor barnet konstant og urimeligt bliver frarøvet muligheden for at få opfyldt sine behov for samspil eller kommunikation med jævnaldrende eller voksne i eller uden for hjemmet.. Isolation kan indebære, at omsorgsgiveren holder barnet inde-spærret eller lægger urimelige begrænsninger på, hvor meget det må gå ud, hvor det må gå hen, eller hvor meget samvær det må have med familiemedlemmer og andre børn og voksne, som barnet kender.